

1 decembrie 1918. Alba Iulia

Politicianism la aniversarea Marii Uniri. Pagini memorialistice

Pentru România, 1993 era deosebit: se împlineau 75 de ani de la Marea Unire. Pentru ca sărbătorirea, în Parlament, să se refere la întregul proces al Unirii din 1918, la 28 septembrie, am propus, în calitate de deputat, celor două birouri permanente ale celor două camere – Senat și Camera Deputaților – să invite la manifestațiile din 1 Decembrie întreg Parlamentul de la Chișinău, Basarabia reprezentând prima provincie unită cu Țara la sfârșitul Primului Război Mondial. Totodată, propuneam Parlamentului României să „analizeze posibilitatea ca, de comun acord cu Parlamentul Republicii Moldova – cu încercarea de a nu leza interesele altora, dar urmărind până la capăt realizarea dreptului nostru – ca la 1 decembrie 1993 să se refacă Statul național deplin unitar român”.²

Prof. univ. dr.
PETRE ȚURLEA¹

Mai ales a doua propunere a fost întâmpinată cu satisfacție de majoritatea parlamentarilor; ziarele, însă, au prezentat-o zeflemisitor. Aceleași ziare care aplaudau orice gest al reprezentanților Opoziției momentului (Convenția Democrată Română) vizând apropierea de Basarabia, chiar și cel atât de ridicol al intrării într-o cușcă, în Piața Victoria din București, drept simbol al solidarizării cu Ilie Ilașcu, unionistul basarabean condamnat la moarte în Transnistria.

Din cele două propuneri, în ședința comună a Camerei Deputaților și Senatului din 12 octombrie 1993, dedicată organizării sărbătoririi Zilei Naționale, figura pe ordinea de zi doar propunerea invitării Parlamentului de la Chișinău. Cu toate acestea, având și susținerea Grupului Parlamentar al PUNR, le reiau pe amândouă. „În 1918, primii care s-au unit cu Țara au fost basarabienii – la 27 martie/9 aprilie”. De aceea, nu este normal să sărbătorim 75 de ani de la Marea Unire fără reprezentanții acelor care au inaugurat procesul Unirii din 1918. Se va spune că este un pas periculos, care va da naștere la suspiciuni și proteste. Dar, Istoria nu trebuie

doar așteptată să se desfășoare; ea trebuie făurită. Inițiativa, curajul sunt absolut necesare dacă vrem ca idealurile juste pe care le vizăm să se realizeze. Și, în ceea ce privește Parlamentul, care este prima instituție a Țării, inițiativa și curajul sunt obligatorii. În condițiile dramatice ale anului 1918, sub asaltul bolșevicilor, și când România liberă avea o situație politică, militară și economică dezastruoasă, Sfatul Țării de la Chișinău a avut curajul și demnitatea de a proclama Unirea. Aceasta este și un răspuns dat celor care afirmă că trebuia să așteptăm o redresare economică a României pentru ca basarabienii să fie mai ușor atrași. În 1917-1918 nu mirajul prosperității materiale i-a adus pe românii de peste Prut la Patria-mamă, ci adâncul sentiment al unității naționale. Este indiscutabil că împreună vom putea depăși mai ușor greutățile ce stau deopotrivă în fața celor două state românești. Generația românească de la sfârșitul secolului al XX-lea este datoare față de întreaga Istorie a Neamului ei să nu piardă momentul favorabil pentru refacerea Statului unitar. Îndemnul adresat parlamentarilor de la București ca să „aibă curajul necesar de 1 Decembrie 1918, de comun acord cu frații noștri de peste Prut, să fie sărbătorit de aici înainte ca Ziua Reunificării Statului Român” a fost întâmpinat – așa cum consemnează stenograma ședinței – cu puternice aplauze atât din băncile Majorității, cât și din cele ale Opoziției; aici cu excepția reprezentaților UDMR.³

Oliviu Gherman, care conducea ședința, a pus la vot propunerile pe rând. Prima, privind invitarea Parlamentului de la Chișinău la sărbătorirea din decembrie, a fost repede adoptată. Problema unei a doua hotărâri,

privind începerea tratatelor pentru unirea celor două state românești, a fost amânată sub pretextul inexistenței unui text de proiect, deși aceasta putea fi făcută în cinci minute. Acționând cu perfidie, oponenții Unificării, conduși cu abilitate de fostul ministru comunist al tineretului, Dan Marțian, ajuns președinte al Camerei Deputaților – care executa fidel linia dorită de alt fost ministru comunist, Ion Iliescu, ajuns președintele României, cel care semnase la Moscova, împreună cu Gorbaciov, la 5 aprilie 1991, proiectul unui Tratat între România și muribunda U.R.S.S. de menținere a graniței de peste Prut – au reușit să împiedice o hotărâre de refacere a României Mari.

Politicianismul s-a manifestat cu intensitate, în întreaga toamnă a lui 1993, în legătură cu sărbătorirea Unirii din 1918. O aprigă dispută a avut loc, într-o ședință comună specială a Parlamentului, în jurul locului de desfășurare a întrunirii festive – București sau Alba Iulia. PUNR, PSM, PRM și diverși deputați din alte grupuri au susținut Alba Iulia, ceilalți, cu o notă de înverșunare din partea PSDR și PNȚCD, doreau București-ul. Teama de Alba Iulia, unde participanții nu puteau fi strict controlați, și-a spus cuvântul. Mai mult, unele partide, considerându-se mai îndreptățite decât altele, cereau ca reprezentanții lor să vorbească primii, pentru că sunt „implicate în istoria acestor evenimente”, cel mai vehement cerea acest „drept” partidul de buzunar al lui Sergiu Cunescu, ce se considera urmaș al unioniștilor socialiști Flueraș și Jumanca. Pretenția lui Sergiu Cunescu, că moștenește și duce mai departe ideile social-democrate românești de la începutul secolului XX, era ridicolă. (I-am răspuns printr-un articol – *Înaintași glorioși*

și puri – în revista „Parlamentul”). Până la urmă, ca loc al ședinței festive a fost ales București-ul.⁴

În context, nu s-a scăpat ocazia pentru a se cere insistent ca Mihai de Hohenzollern să fie invitat de onoare. Exasperat de insistențele monarhiștilor, cunoscutul filolog Ștefan Cazimir, deputat, le-a dat un răspuns spiritual: Multe din controversele care se ivesc între oameni decurg din înțelegerea greșită a unor termeni. O asemenea controversă este și aceea privind venirea regelui la Alba Iulia. Este ea îndreptățită sau nu?

După opinia mea, această prezență este legitimă și necesară. Lucrul se poate demonstra cu ușurință printr-o sumară analiză etimologică. În limba latină, substantivul «rex» derivă din verbul «rego, regere» – a îndrepta, a conduce, a cârmui. Din aceeași familie avem în românește cuvinte «regim», «regiune» și altele. Revenind la «rego, regere», potrivit articolului 2 din Constituție. «Suveranitatea națională aparține Poporului Român, care o exercită prin organele sale reprezentative și prin referendum».

Așadar etimologic vorbind, regele României este Poporul Român! (*Aplauze din stânga sălii. Bravo!*) Trăiască Regele! (*Aplauze.*)⁵

Sub pretextul neacceptării invitării lui Mihai de Hohenzoller la Alba Iulia, toată Opoziția a lipsit de la întrunirea organizată la Cotroceni de președintele Ion Iliescu cu scopul definitivării programului pentru 1 Decembrie. A doua zi, în Senat, Alexandru Paleologul a declarat tranșant: „Domnilor, noi nu luăm parte la festivitățile de la Alba Iulia din cauza lipsei de idei, de curtenie, de patriotism.” Prilejul a fost folosit și de Biserica Greco-Catolică a Blajului, care, prin episcop-

ul de Gherla, Gheorghe Guțiu, a afirmat că ea a făcut actul Unirii, și, de aceea, ar trebui să aibă întâietate.

Așadar, atmosfera era pregătită pentru incidentele premeditate ce vor avea loc de Ziua Națională.

Îndrăzneala de a-i contesta (pe 25 noiembrie) calitatea de principalul urmaș al înfăptuitorilor Unirii i-a produs lui Sergiu Cunescu o adevărată explozie de mânie la tribuna Camerei Deputaților. Roșu la față, fluturându-și amenințător părul (forma lui îi atrăsese porecla „Cocoș”), a năvălit la tribună pentru a demasca „necuviința la adresa PSDR”, partid care a fost creat de Flueraș și Jumanca; „Cei doi au fost asinați în închisori de oameni de talia celui care a vorbit mai devreme [Petre Țurlea], asinați mișelește, un partid care are continuitate legitimă...”; „închisori comuniste conduse de oameni de teapa antevorbitorului”. Etc. Deranjat de nereceptibilitatea evidentă a parlamentarilor la spusele sale, Sergiu Cunescu fulgera: „Să vă fie rușine... Este nerușinare!...”.

În replică, protestăm împotriva expresiilor injurioase ale lui Sergiu Cunescu. Cel mai mult l-a deranjat întrebarea dacă, atât de mare cât se consideră, lasă ceva în cultura acestei țări. Răspunsul era pe măsura personajului: „Eu am realizat, domnule, adică am realizat în această țară mai mult decât volumele dumneavoastră...”.

Cei care am vrut să ne păstrăm demnitatea nu am scris în această perioadă, ci am avut realizări. Noi ne-am făcut profesiunea constructiv. Am construit mașini... (*Răsete, gălăgie*). Ce râdeți? Râdeți! Cei ce râd, pur și simplu râd de incoștientă. Da, domnilor! Noi a trebuit să lucrăm în această țară. Fiecare în profesiunea lui. Am construit uzine, am construit utilaje... (*Punctează bătând cu palma în marginea tribunei.*)”.

Va continua într-un vacarm general.⁶

Apoi, la fel de indignat, părăsește sala urmat de deputații PSDR. Ies pe culoar și-l abordez: „Cărțile mele, despre care afirmați că ar fi comuniste, au apărut după 1989”. Sergiu Cunescu: „Nu mă interesează, ne-ați jignit, nu mai stau de vorbă!”. Petre Țurlea: „Ați spus că sunt istoric ceaușist. V-ați dus la bibliotecă să vedeți ce am scris?”. Sergiu Cunescu: „Nu-mi trebuie!”. Petre Țurlea: „Cum faceți, atunci, aprecieri asupra unor cărți pe care nu le cunoașteți?”. Foarte furios (credeam că sare la bătaie), un alt PSDR-ist, deputatul Ifrim – înalt, cu mustață, frunte teșită și voce tunătoare, folosită deseori în sala de ședințe unde făcea „atmosfera” din bancă, neputând să meargă la tribună, pentru ca acolo era nevoie și de idei.

26 noiembrie la Suceava, pentru aniversarea a 75 de ani de la Unirea Bucovinei. În trenul de noapte, neîncălzit, erau mai mulți parlamentari, cinci ore întârziere; Ion Rațiu se arăta detașat de realitatea friguroasă, învelit în cojocul pe care i-l dăruiseră niște maramureșeni.

29 noiembrie la Sfântul Gheorghe, chemat de prefectul Cășuneanu, pentru a face o expunere istorică privind Unirea. Sala mare a Casei de Cultură era arhiplină. (Orban Arpad, președintele Consiliului Județean, îi spune prefectului că el nu stă lângă „naționalistul Țurlea”; „Lasă, măi, că nu-ți face nimic!” – i-a răspuns prefectul). Văzînd publicul entuziast, renunț la evocarea istorică, dezvoltând tema *Covasna pământ românesc*, ceea ce încălzește la maximum pe românii aflați în sală. După mine, spectacolul Vetei Biriș ridică lumea în picioare. Orban Arpad pleacă demonstrativ. La ieșire, Monumentul lui Mihai Viteazul din fața Casei de Cultură – cel sub care ungurii amplasaseră o bombă în 1983 – părea mai impunător, iar cei care asistaseră la spectacol aveau fața luminată.

Ajung la București la ora 5 dimineața, la 9 începea ședința solemnă din Dealul Mitropoliei.

Dan Marțian a respectat propunerea de invitare a întregului Parlament de la Chișinău – propunere care fusese transpusă într-o hotărâre a celor două Camere; a invitat numai o delegație.

Era condusă de Vasile Pușcaș, vicepreședinte al Parlamentului basarabean, un cunoscut antiunionist. De față și prim-ministrul Nicolae Văcăroiu, în schimb, Ion Iliescu, „președintele tuturor românilor”, nu a considerat evenimentul destul de important pentru a lua parte la el. Sau nu vroia să fie de față la o eventuală propunere de Unire, în legătură cu care ar fi trebuit să adopte o poziție. Prezida Oliviu Gherman, președinte al Senatului, având ca de obicei, o imagine somnolentă.

Prima dezamăgire a produs-o șeful delegației basarabene, Vasile Pușcaș, care a accentuat, pentru a înțelege toți, că sărbătoarea este doar a României, căreia-i transmite salutări la 75 de ani de la Unire, că cele două state existente azi de o parte și de alta a Prutului trebuie să se consolideze și să încheie un tratat interstatal, în final, menționând chiar „idealurile și aspirațiile noastre pentru consolidarea independenței și asigurarea stabilității Republicii Moldova”. Nici un cuvânt despre Unirea Basarabiei cu România de la 1 decembrie 1918 și nici măcar o aluzie posibilă la revenirea la patria-mamă.

A fost un duș rece pentru majoritatea parlamentarilor români, care se așteptaseră la altceva. Nu toți cei veniți de la Chișinău, însă,

gândeau ca Vasile Pușcaș. Fără a fi în program, reușește să obțină dreptul la cuvânt, în nume propriu, din partea Frontului Popular Creștin Democrat, Valentin Dolganiuc. Aula s-a înviorat când acesta și-a început discursul cu: „Frați români, am venit la cea mai sfântă sărbătoare a noastră...”. Iar când a spus că aduce la București „acea respirație și credință românească din Basarabia și Bucovina care, timp de aproape două secole nu a fost strivită nici de Ohrana țaristă, nici de KGB-ul sovietic”, au izbucnit aplauze puternice și îndelungi. Finalul discursului – „Frațiunea parlamentară a Frontului Popular Creștin Democrat vine la această mare sărbătoare a tuturor românilor ferm convinsă că o națiune ca a noastră nu poate renunța la idealurile ei de secole, că nu va înceta să se zbată pentru readucerea acasă a teritoriilor înstrăinate” – a ridicat asistența în picioare și, conform stenogramei, au fost „Aplauze puternice, urale, ovații”; „Toată sala scandează *Basarabia!* Domnii deputați s-au ridicat în picioare și scandează toți în cor!”, ceea ce-i îngăduie lui Valentin Dolganiuc să mai adauge o frază: „Avem datoria sacră să fim la înălțimea anului 1918, a acelei zile de 1 Decembrie, care este opera colectivă a întregii Națiuni și care ne obligă să ne menținem vatra milenară în hotarele ei de totdeauna. Așa să ne ajute Dumnezeu!”. Stenograma: „Urale, ovații în sală. Aplauze puternice, îndelungi”.

Ceilalți vorbitori, fără har, s-au căznit și ei să încălzească Aula, dar n-au primit decât aplauze de complezență, cu excepția lui Cornelii Vadim Tudor, Adrian Păunescu și Leonida Lari. Cu o răceală maximă a fost primit Marko Bela, din partea UDMR, care nu a spus nici un cuvânt despre justiția Unirii din 1918, în schimb a declarat că după Marea Unire ungerii nu au avut drepturi. Iar Nicolae Cerveni, cu un politicianism detestabil, s-a arătat foarte supărat de succesul pe care-l avusese discursul lui Vadim Tudor. La anunțul lui Oliviu Gherman că s-au acceptat și intervenția a doi independenți – Leonida Lari și Petre Țurlea – Opoziția, la braț cu UDMR, a părăsit ostentativ Aula. Majoritatea rămasă însă, a suplinit lipsa de politețe, de civilizație, a celor plecați printr-o primire foarte călduroasă.⁷

Pe culoarul Aulei, primesc mulțumiri de la parlamentarii basarabeni, pentru că inițiasem invitarea lor.

Seara, peste București vijelie cu zăpadă. Cele două trenuri speciale pentru Alba Iulia pleacă din Gara Băneasa, rămân destule locuri libere, unii demnitari fiind speriați, probabil, de vreme. 30 de membri ai Organizației de Tineret a Partidului România Mare și 26 ai

organizației similare a PDSR încearcă să meargă și ei la Alba Iulia cu trenul parlamentarilor, dar Victor Boștinaru, de la PD (FSN) nu e de acord, și trage semnalul de alarmă, ca un adevărat Dom' Goe; tinerii sunt dați jos! Astfel, începea cu peripeții, o deplasare la capătul căreia, în dimineața următoare, ne-am trezit într-un oraș Alba Iulia plin de soare.

Pentru a nu se amesteca cu Puterea, Petre Roman pleacă de la gară, cu aproximativ 50 adepți, pe jos spre centru. Primire oficială la Cercul Militar; Te-Deum la Catedrală, P.F. Patriarh Teoctist spune încântat: „Bravo, ați cântat frumos!”. Lângă mine Nicolae Breban și Marin Sorescu. Depunere de coroane de flori la monumentul lui Mihai Viteazul; Ion Iliescu mă vede și străbate grupul dintre noi ca să mă felicite pentru discursul din ziua precedentă; la fel și Oliviu Gherman, însă, probabil doar din spirit de imitație a șefului. Parada militară. Adunarea populară. Discursuri – unele bune. Petre Roman stă în public, tot pentru „a nu se aduna cu Puterea”, deși venise la Ziua Unirii. Câteva fluierături la adresa lui Ion Iliescu, repede înăbușite de ceilalți participanți. În mulțime trei tablouri mari: Luliu Maniu, Gheorghe Pop de Bășești și Nicolae Iorga.

La sfârșit, încercarea grupului român de a ieși în evidență printr-un scandal: romanistii au încercat să rupă cordonul soldaților și au fost respinși; se pare că, în busculadă, Elena Filipescu din Târgu Mureș, a fost îmbrâncită de soldații pe care-i provocase. PD (FSN) face repede o conferință de presă, pentru a exploata evenimentul; cere, bineînțeles, demisia Guvernului. În *Comunicatul PD (FSN)*, cei 50 de partizani ai lui Petre Roman ajung la 2.000. Iar la deschiderea săptămânii parlamentare, luni, în Camera Deputaților, Adrian Severin propunea includerea în ordinea de zi a unui punct dedicat „discuției situației extrem de grave care s-a creat la București și la Alba Iulia, cu prilejul Zilei Naționale a României”; cere introducerea acestui punct „neapărat” și „cu maximă urgență”. În schimb, Ioan Mureșan cerea, în numele PRM, să se discute „actele huliganice create de un grup de deputați din PD”; pe aceeași linie și Valeriu Tabără, PUNR, Ilie Nica, PDSR, ș.a.⁸

Seara lui 6 decembrie la hotel, deputații Nicolicea și Manolescu (PDSR) mă roagă să fac textul unei moțiuni cu privire la incidentele de la Alba Iulia; li-l dau a doua zi dimineață și ei strâng rapid 72 de semnături, depunând Moțiunea la Biroul Permanent. Ioan Gavra, cu veșnica sa dorință de a ieși în față, o citește în plen. Se

aprecia că „deputații PD (FSN) au încălcat premeditat normele de conduită civilizată și s-au pus deliberat în afara acestora”, agresând forțele de ordine: „Scopul a fost acela de a dezorganiza sărbătorirea Zilei Naționale”; se cerea deputaților un vot de dezaprobare a faptelor respective.⁹

Moțiunea a surprins nepregătit PD-ul; în cazul adoptării acesteia, întreaga acțiune a Grupului Romanist s-ar fi încheiat nu cum fusese programată, printr-o incrimare a Guvernului, ci printr-o condamnare explicită a PD-ului de către Parlament. Petre Roman a găsit preferabil să dea înapoi, și s-a agățat de declarația lui Ilie Ilașcu, făcută în seara lui 9 decembrie, după condamnarea sa la moarte în Transnistria. În deschiderea dezbaterilor privind incidentele de la Alba Iulia, Petre Roman propunea neînceperea acestora și consacrarea timpului respectiv pentru „trezirea conștiinței internaționale în legătură cu condamnările.”

Neobținând sistarea dezbaterilor, pe care chiar el le ceruse inițial, PD (FSN) a trecut la atac: tinerii care au vrut să se urce în tren în Gara Băneasa erau comparați cu „Hitler Jugens” și „Frățiile de Cruce”: reprezentanții PD la Alba Iulia au fost agresati, bătuți; cei 72 semnatari ai Moțiunii nici nu au fost la locul incidentelor.

Se cereau măsuri de sancționare a forțelor de ordine; cercetarea să fie făcută de Comisia de Apărare (care-l avea ca președinte chiar pe Petre Roman). S-au vizionat și casete ale Jandarmeriei privind incidentele de la Alba Iulia. Concluzia era evidentă. Grupul Romanist a îmbrâncit soldații, iar aceștia au rezistat fără a folosi mijloace contondente. Așadar, actul de violență a existat, dar împotriva soldaților. Ca urmare, punctele 7 și 8 ale Comunicatului PD (FSN) erau de-a dreptul ridicole: „Incidentul de la Alba-Iulia – se scria – este un efect al Statului polițienesc pe care o putere disperată, incapabilă să dăruiască de 1 Decembrie altceva decât sărăcia, frig, foamete și șomaj, se străduiește să-l impună...”.

Ridicolul unor asemenea țipete era subliniat de deputatul Ștefan Cazimir, care apela, ca în multe alte cazuri, la Caragiale. Contramanifestația PD (FSN) se încadra în prevederile Legii 60/1991 privind organizarea și desfășurarea adunărilor publice, cap. V, art. 26, unde se prevedeau și pedepse, pentru astfel de fapte, cu închisoare de la 1-3 luni sau cu amendă.

Pentru a împiedica adoptarea Moțiunii, la 13 decembrie, Grupul Romanist a folosit din plin arma vulgarității, a injuriilor. L-a trimis la

tribună pe cel mai potrivit pentru asemenea misiune, pe fostul și viitorul ministru, apoi chiar președinte al României, Traian Băsescu: „Săptămâna trecută am avut cu toții – spunea Băsescu – ocazia să vedem producându-se, ca într-un spectacol grotesc, cele mai dubioase și mai obscure elemente ale Puterii. (*Proteste, vociferări.*) L-am văzut la «Actualitățile» de seară la [TVR] pe dl. Gavra, om care nu are nici responsabilitatea cuvântului rostit și nici pe cea a gestului politic făcut, citind Moțiunea majorității împotriva Partidului Democrat, cu degajarea cu care, înainte de Revoluție împrășca peste Țară sloganurile bolșevismului. (*Vociferări.*)

I-am văzut aici, aici, în fața Parlamentului, pe dl. general Pitulescu și pe colonelul Iliescu, demni urmași ai lui Postelnicu, mințind cu nerușinare. (*Vacarm, dl. deputat Băsescu vorbește peste vacarm.*)

[...] Am văzut vineri o paradă a minciunii, a demagogiei și falsului patriotism..., ale domnilor Țurlea, Maier, Baci, care fără rușine și-au lătrat petritismul de la înălțimea tribunei Parlamentului. (*Strigăte, proteste*), precum conașionalii d-lui Răducanu [reprezentantul din oficiu al țiganilor din Camera Deputaților] (*Vacarm, dl. vicepreședinte Ion Rațiu: Vă rog, vă rog, domnilor!*) țipă la Obor: «la ciunga, neamule!» (*Vociferări, proteste*) [...]

Nu pot lăsa fără replică pe cei care, fără a avea curajul intervenției la microfon, au tropăit au huiduit, au jignit, au injurat, îndeplinind cu strajnică fidelitate comportamentul unei turme. Nu pot să nu vă amintesc... (*strigăte, proteste*). *Domnul Ion Rațiu:* Domnule deputat..., domnule deputat... *Domnul Traian Băsescu (vorbind peste gălăgie)* [...] voi reprezentanții Majorității peste care stă cocoșat cocoșul de la Cotroceni. (*Strigăte, proteste vociferări, deputații se scoală și vin la tribună*) Domnilor... *Dl. vicepreședinte Ion Rațiu a tăiat microfonul, dl. Băsescu continuă să vorbească, fără să se audă.* *Domnul Ion Rațiu:* I-am luat cuvântul. Nu mai funcționează microfonul. Domnule Băsescu... Domnule Băsescu... Unde-i chestorul? Chestorul! Chestorul! (*Strigăte proteste.*) [...] *Domnul Petre Țurlea* (din sală): Am dreptul la replică conform articolului 117 din Regulament [...] *Domnul Băsescu* mi-aruncă un cuvânt cu totul injurios, afirmând, de la această tribună, că exercit «un lătrat parlamentar patriotic». Limbajul este oglinda nivelului de cultură. Vă las să vă imaginați la ce nivel de cultură se află domnul Băsescu, dacă folosește un asemenea limbaj. A fost și un drept la replică în versuri al lui Ștefan Cazimir. Se încheia, astfel, unul din cele mai penibile momente din Istoria

Parlamentului României. Inițiatorii lui, deputații PD (FDN), nu numai că nu s-au simțit jenați de pata pe care o arucaseră asupra sărbătoririi Zilei Naționale, dar au folosit prilejul ca să scoată strigăte suburbane și să arunce amenințări la adresa majorității parlamentare. Nu era vorba doar de lipsa oricărui respect față de Istoria Țării. Și acești oameni – româniști, bășiști, severini – vor ajunge să conducă România, din 1996, iar unul dintre ei, Traian Băsescu, va ajunge chiar președinte al României.

În 1993 s-a ratat o șansă pentru reunificarea Basarabiei cu România. Avusesem dreptate: dacă ar fi fost invitat întregul Parlament de la Chișinău, în atmosfera din timpul ședinței festive de la București, propunerea mea de lichidare a graniței de la Prut avea sorți de izbândă. S-au opus antiunioniștii din Basarabia și cei din România. Artizanul manevrei antinaționale din Parlament a fost președintele Camerei Deputaților, Dan Marțian.

Executa ordinele lui Ion Iliescu, președinte al României la acel moment, cel care – urmaș al unui cominternist apărător al intereselor U.R.S.S. – pe 5 aprilie 1990, semnase la Moscova, cu Gorbaciov, un tratat pentru păstrarea graniței de pe Prut, respins de Parlament.

A mai trecut un sfert de veac. La centenarul Marii Uniri, în 2018, rămân cele două întrebări:

1. Dacă Basarabia se va reuni cu România? 2. Când se va face acest lucru?

La prima întrebare – dacă va avea loc reunificarea? – răspunsul afirmativ este indiscutabil, este logic. Nu pot fi despărțite în veci părți ale aceluiași trup național.

La a doua întrebare, răspunsul l-a dat Nicolae Iorga, în finalul volumului său intitulat *Basarabia noastră. Scrisă la o sută de ani de la ocuparea ei de către ruși, volum apărut în 1912*. Iată-l: „În așteptarea vremurilor când viața românească din Basarabia va porni de la toate amintirile ei pentru a-și urmări toate drepturile *naționale*, nu numai *umane*, încheiem această carte cu un îndemn călduros spre acea *muncă încordată și bine orânduită* care singură poate grăbi sosirea acelor vremuri.”

Așadar, vom grăbi sosirea momentului reunificării prin *munca noastră*, care trebuie să fie *intensă*, dar și *bine orânduită*. Apropierea momentului reunificării depinde de noi toți și de felul în care cei aflați în fruntea României vor ști să ne conducă.

PETTY POLITICS AT THE ANNIVERSARY OF THE GREAT UNION. MEMOIRS PAGES

In 1993, 75 years have passed since the Great Union. Then it was proposed to restore the unitary national state by uniting Romania with the Republic of Moldova. This reunification did not even happen in 2018, 100 years after the Great Union.

Keywords: Parliament, December 1, 1993, Romania, Republic of Moldova, Great Union.

NOTE

1 Membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România.

2 „Monitorul Oficial”, Partea a II-a, An IV, nr. 172 din 29 septembrie 1993, ședința Camerei Deputaților din 29 septembrie 1993, p. 2.

3 Ibidem.

4 Ibidem, nr. 209 din 3 noiembrie 1993, ședința din 2 noiembrie, p. 6-11.

5 Ibidem, nr. 234 din 26 noiembrie 1993, p. 7-8.

6 Ibidem, p. 8.

7 Ibidem, nr. 237 din 1 decembrie 1993, p. 1-21.

8 Ibidem, nr. 238 din 7 decembrie 1993, ședința din 6 decembrie, p. 1-7.

9 Ibidem, ședința din 8 decembrie 1993, p. 25-26.